

ROZWÓD

1. Czym jest rozwód?

Rozwód to prawne zakończenie ważnie zawartego małżeństwa za życia obojga małżonków. Rozwiązanie małżeństwa następuje przed sądem na żądanie jednego lub obojga małżonków. Oprócz rozwodu, tylko śmierć małżonka, uznanie małżonka za zmarłego albo unieważnienie małżeństwa może zakończyć trwające małżeństwo.

2. Przesłanki rozwodu

Gdy między małżonkami nastąpi zupełny i trwały rozpad pożycia małżeńskiego, każdy z małżonków może żądać rozwiązania małżeństwa przez sąd. Zupełny rozkład pożycia małżeńskiego definiuje się jako zerwanie wszelkich więzi duchowych, fizycznych i materialnych łączących małżonków.

Należy jednak pamiętać, że sąd każdą sytuację musi rozpatrywać w oparciu o konkretny przypadek. Ustanie wspólnoty fizycznej i materialnej może w konkretnych przypadkach nie oznaczać objawu rozkładu pożycia, jeżeli wynika to z okoliczności niezależnych od małżonków lub z ich zgodnej woli. Przykładem może być wyjazd jednego z małżonków za granicę w celach zarobkowych, podczas gdy drugi musi mieszkać w obecnym miejscu zamieszkania. Takie małżeństwo nie ma w obecnej chwili więzi fizycznej, ale nadal łączy ich może więź duchową.

W przypadku gdy dojdzie do całkowitego rozpadu więzi fizycznej i duchowej można w szczególnych okolicznościach orzec o całkowitym rozpadzie pożycia, mimo zachowanej jakiejś części więzi materialnej. Zazwyczaj jest to związane z sytuacją materialną każdego z małżonków, których nie stać na oddzielne zamieszkiwanie.

Ocena trwałości rozpadu małżeńskiego jest możliwa po upływie dłuższego czasu od rozejścia się małżeństwa. Nie zawsze upływ czasu jest przesłanką konieczną trwałości rozpadu małżeńskiego. Długotrwałość rozłąki małżonków to nie tylko fakt od jak dawna małżonkowie nie mieszkają razem, ale również fakt od jak dawna faktycznie nie współżycją ze sobą. Bywają przypadki, w których w ogóle nie dochodzi do współżycia małżeńskiego. W takiej sytuacji przyjmuje się, że rozkład pożycia małżeńskiego stał się trwały od razu po jego nastąpieniu. Zdarza się to gdy małżonkowie w ogóle nie podejmą współżycia po zawarciu małżeństwa lub gdy zaistniały takie okoliczności i o takiej wadze dla harmonijności pożycia i związku, że niemożliwy jest powrót małżonków do życia we wspólnocie małżeńskiej.

Przykład - gdy jeden z małżonków dowie się o zdradzie tego drugiego, która co prawda miała miejsce jeszcze przed zawarciem małżeństwa, ale wywołuje u drugiego małżonka wielki żal i niechęć.

Jeżeli postępowanie dowodowe dostarczyło wystarczającą ilość materiału do ustalenia przyczyn rozkładu pożycia małżeńskiego i jego trwałości, sąd w procesie rozwodowym nie ma obowiązku przeprowadzenia innych dowodów z urzędu.

3. Kiedy orzeczenie rozwodu jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego?

Zacznijmy od tego czym są zasady współżycia społecznego. Jest to klauzula generalna w prawie polskim. Stanowią one ogólnie przyjęte moralne reguły postępowania osób wobec siebie. Zasady współżycia społecznego to powszechnie uznawane wartości w kulturze społeczeństwa polskiego.

Przypadki, w których orzeczenie rozwodu jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego to np.:

- rażąca krzywda jaką doznałby małżonek sprzeciwiający się rozwodowi, której nie da pogodzić się z zasadami współżycia społecznego
- poważne względy natury społeczno-wychowawczej powstałe na tle złego traktowania i złośliwego stosunku współmałżonka lub dzieci
- przejawy lekceważenia instytucji małżeństwa i rodziny lub obowiązków rodzinnych

Przykład nieudzielenia rozwodu z powodu naruszenia zasad współżycia społecznego

Pani Kazimiera zachorowała na nieuleczalną chorobę. Jej stan wymaga, aby jej małżonek Zbigniew opiekował się nią i okazał jej pomoc materialną i duchową. Pan Zbigniew, mimo 35 lat małżeństwa złożył pozew o rozwód. Sąd w takim przypadku może nie udzielić rozwodu z powodu naruszenia zasad współżycia społecznego.

4. Rozwód, którego żąda wyłącznie winny małżonek.

Według przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego niedopuszczalny jest rozwód, którego domaga się wyłącznie winny rozkładowi pożycia małżeńskiego małżonek. Jednakże jeśli niewinny małżonek się na to zgodzi rozwód może dojść do skutku lub jeżeli odmowa zgody niewinnego małżonka jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Przykład: Jeżeli niewinny małżonek sprzeciwia się rozwodowi tylko z powodu zemsty lub nienawiści, odmowa rozwodu jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

5. Wina rozkładu pożycia małżeńskiego w procesie o rozwód.

Sąd orzekając rozwód orzeka, czy i który z małżonków ponosi winę rozkładu pożycia małżeńskiego. Pojęcie winy, także przy orzekaniu winy przy rozwodzie posiada element obiektywny i subiektywny. Z elementem obiektywnym mamy do czynienia wtedy, gdy zachowanie małżonka narusza przypisane mu obowiązki ustawowe lub te pochodzące z zasad współżycia społecznego. Natomiast z elementem subiektywnym spotykamy się oceniając naganność zachowań i zarzucalności czynów lub zaniechań.

Ocena sądu polega na tym, czy rzeczywiście dane zachowania przyczyniły się do powstania lub pogłębienia rozkładu pożycia małżeńskiego. Nie bierze się pod uwagę orzekając o winie w jakim stopniu każde z małżonków przyczyniło się do rozkładu pożycia. Nawet jeżeli przez jednego z małżonków powstała tylko jedna z kilku przyczyn rozkładu pożycia małżeńskiego, to i tak należy go uznać za współwinnego. Nie ma to znaczenia, że drugi małżonek dopuścił się wypełnienia pozostałych przyczyn rozkładu pożycia i w dodatku o wiele cięższych.

Należy jednak zwrócić uwagę, że ocenie podlegają wszystkie zachowania, które przyczyniły się do rozkładu pożycia małżeńskiego, a nie te po nim. Przy ocenie winy nie mają najmniejszego znaczenia zachowania, które małżonkowie podejmowali po utrwaleniu się rozkładu. Skoro rozkład jest już trwały i zupełny to dalsze zachowania nie mają większego znaczenia. Zachowanie niewłaściwe, które ma miejsce już po powstaniu i utrwaleniu rozkładu pożycia małżeńskiego nie może być jego przyczyną.

Jednakże nie można uznać za ważny powód rozkładu pożycia niewłaściwych zachowań małżonka, które można usprawiedliwić zawnionymi zachowaniami drugiego małżonka. Jeżeli małżonek reaguje

na niezgodne z obowiązkami drugiego małżonka postępowanie to nie może on przekraczać ogólnie dopuszczalnych granic przyzwoitości. Np. ciągle wypowiadanie obelg i wszczynanie gorszących awantur przekracza takie granice. Małżonek zachowujący się w ten sposób może zostać uznany za współwinnego rozkładu pożycia.

Gdy jeden z małżonków wybaczy drugiemu, w sposób wyraźny lub dorozumiały, popełnione krzywdy, a ten drugi ponownie uchybia swoim obowiązkom w ten sam lub inny sposób to małżonek żądający rozwodu może powołać się także na krzywdy wybaczone.

Czy zawsze trzeba orzekać o winie?

Na zgodne żądanie obojga małżonków sąd może zaniechać orzekania o winie. Gdy obie strony złożą wniosek o nieorzekanie o winie, sąd pomija tę kwestię w sentencji. Taki wniosek nie zwalnia jednak sądu z rozważania jej w motywach wyroku. Bez rozpatrzenia przez sąd zawinienia małżonków rozkładu pożycia małżeńskiego nie jest możliwe orzeczenie rozwodu i ocena, czy w ogóle jest on dopuszczalny.

Małżonek, który złożył wniosek o orzekanie o winie, może cofnąć swoje żądanie przed sądem I i II instancji. Oprócz tego może cofnąć zgodę na orzeczenie rozwodu, aż do momentu zamknięcia rozprawy w II instancji.

Jeżeli strona złoży apelację w części dotyczącej rozstrzygnięcia o winie, to będzie to oznaczało zaskarżenie całego orzeczenia o rozwodzie.

6. Wyrok rozwodowy

W wyroku rozwodowym sąd rozstrzyga również o:

- władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków,
- kontaktach rodziców z dzieckiem,
- wysokość kosztów utrzymania i wychowania dziecka, które rodzice będą obowiązani ponieść.

Podstawa prawna: Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r.

Zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej CIVIS SUM, finansowane ze środków przekazanych przez Powiat Sulęciński na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pn. „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz realizacja zadań z zakresu edukacji prawnej w powiecie sulęcińskim w 2022 r.”